

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poština plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravljalništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se mora
govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure.

Rokopisi se ne vračajo.
Nezaprite reklamacije so poštnine prosti.
Telefon interurban št. 113.

35. številka.

Maribor, dne 28. marca 1923.

Letnik XV.

Dr. Karel Verstovšek †

«Po dolgotrajni, mučni bolezni, previden s svetimi zakramenti nas je zapustil v starosti 52 let». Tako je sam sebi za rodbinski parte zapisal mož, ki je včeraj zvečer zdihnil svojo dušo. Z Bogom in svetom je vse lepo uredil in zaprl potem za vedno svoje trudne oči, izmučen po trpljenju v zadnjih mesecih.

Iz slovenske javnosti izgine ž njim mož neverjetne žilavosti, vstrajnosti in odločnosti, sicer ne toliko vodilen politik in govornik, kakor pa veliko bolj strog, zvest in marljiv delavec, ki je bil vesten in točen na mestu, kamor je stopil, podprt od zaupanja hvaležnega slovenskega ljudstva ter svojih somišljenikov in prijateljev.

Pokojni Verstovšek je bil sin usnarja in dolgoletnega župana Miha Verstovška v Velenju. Rodil se je 26. julija 1871 in dobil v velenjski šoli svojo prvo izobrazbo. Še le v 14. letu, torej leta 1885 je šel v celjsko gimnazijo in po dovršeni maturi na vseučilišče v Gradcu, kjer je študiral klasične jezike, napravil tudi doktorat ter služboval potem kot suplent v Celju in profesor v Mariboru. Kot tak je zelo aktivno sodeloval pri «Südsteirische Post» in «Südsteirische Presse, kamor je pisal članke, polne narodne samozavesti, odločnosti in ljubezni do domače grude in govorce. S temi članki je vzbudil zanimanje naše javnosti ter si pridobil spoštovanje in ljubezen političnih krogov ter postal mandatar «Kmetске zveze», oziroma «Slov. ljudske stranke». Aktivno je stal v politiki od leta 1906 naprej. Po prvih splošnih volitvah je umrl leta 1908 Ježovnik in pri nadomestnih volitvah za državni zbor je v težkem volilnem boju proti «Nar. stranki in štajercijancem zmagal vstrajni in žilavi dr. Verstovšek. Ta mandat je ohranil do razpada Avstrije, kajti priboril si je s svojim nesebičnim in vstrajnim delom med volilci splošno spoštovanje in zaupanje. Imel je toliko stika s svojimi volilci, da jih je večinoma poznal tudi osebno.

Stranka ga je poslala tudi v bivši štajerski deželni zbor ter mu po smrti Robičevi poverila mandat deželnega odbornika, kar je tudi ostal do prevrata. Kot državni poslanec in deželni odbornik se je posebej trudil za procvit in gospodarski napredek slovenskega kmetскеga ljudstva, posvetil svojo pažnjo večinoma strokovni in splošni izobrazbi kmetске mladine ter z vso vmeno deloval tudi pri «Kmetijski družbi».

Ko je izbruhnila svetovna vojska, je v Gradcu ostro in odločno nastopil proti Matanoviću za zaprto narodno duhovništvo in drugo slovensko inteligenco.

Doba populariziranja majniške deklaracije, posebej še znani shod v Št. Janžu pri Dravogradu ter zabranjeni shodi, ki so se kljub prepovedi vršili po Slovenskem Štajerju, so svedoki njegovega neustrašenega dela za uresničenje našega narodnega ideala.

Prevrat je dr. Verstovšek pripravljal kot predsednik «Narodnega sveta» v Mariboru in kljub težki obolevnosti je osebno ob slomu dajal vse direktive; smotreno in odločno je posegel povsod v razvoj, izsilil še potrditev slovenskih voditeljev okrajnih glavarstev ter postavil v imenu «Nar. sveta» sedanjega generala Majstra za poveljnika in generala v Mariboru. V naši revolucionarni «Narodni vladi» je postal poverjenik za prosveto ter si kot tak pridobil za reorganizacijo šolstva na slovenski

zemlji nevenljive zasluge. Ni pa ga mikala čast, da bi ne videl nevarnosti slovenskega položaja v Mariboru, zato ni šel v Ljubljano, ampak je ostal do razorožitve «zelene garde» v Mariboru in zajamčil v skupnem delu z ostalimi narodnimi delavci Slov. Štajerju njegovo naravno središče.

Verstovškovo konsekvantnost in nevpogljivost posebej karakterizira tudi boj, ki ga je bojeval kot poverjenik deželne vlade za našo avtonomijo s Pribičevićem. Ta mu je, našuntan od slovenskih centralistov grozil, mu odtegnil plačo, toda Verstovšek je ostal trd in neizpros. Vedel je, da brani to, za kar se naše ljudstvo sedaj s tako odločnostjo in složnostjo poteguje: slovensko samoupravo in avtonomijo.

Seveda so se dobili ljudje, ki so v strankarski strasti odrekli našemu vstrajnemu in nesebičnemu delavcu vse zasluge; dr. Verstovšek je z drugimi našimi najznamenitejšimi možmi iz slovenske preteklosti delil usodo, da tudi voditelji in odgovorni činitelji naše domovine niso imeli zanj kljub vsem pojasnilom dr. Korošča ne priznanja, ne pravičnosti. Napredovali so in odlikovanja za neznane zasluge so si pač podeljevali ljudje, ki so politično triumfirali s tem, da so tega zaslužnega boritelja za našo narodno svobodo in prosveto bolnega in telesno uničenega prisilili še nazaj v šolo, da je ohranil svoji rodbini plačo in doklade osmega, odnosno sedmega plačilnega razreda. Dr. Verstovšek je zopet posvedočil resničnost pregovora, da je nehvaležnost plačilo sveta, liberalizem pa tudi v slovenskih in jugoslovanskih reprezentantih svojo kruto brezobzirnost.

Zadnji dve leti se je dr. Verstovšek izredno zanimal za komunalno politiko in za «Kmetijsko družbo» ter se žrtvoval našim političnim in gospodarskim organizacijam. Posebej je imel jasen in točen pregled čez naše zadružništvo. Vsem je tudi še v živem spominu, kako natanko in vestno se je pripravil na razprave pri občinskem gospodarstvu, kako rezolutno je uveljavljal svoje pošteno prepričanje.

Toda čim manj priznanja in odlikovanja je želel za vse svoje nesebično delo, tem višje je vzrastel v ljubezni in spoštovanju pri našem ljudstvu, pri vseh svojih somišljenikih in prijateljih, pa tudi pri objektivno sodečih svojih političnih nasprotnikih. Svojega dela kot politik in oče ni dokončal, a na smrtni postelji je še dvakrat veselo in hvaležno sklenil roke in mu je zatrepetala solza radosti v očeh: ko je izvedel za izide zadnjih volitev in ko mu je najstarejši sin prinesel spričevalo o srečno dovršenem izpitu: politik in oče je doživel zadnje veselje!

Sedaj spi ta neumorni javni naš delavec po zvestem delu za napredek in procvit naroda in domovine nevzdravno spanje. Uničila ga je težka osemletna bolezen. Prezgodaj je bil iztrgan nam in svoji rodbini, kateri je bil tako neizrečeno dober oče. Trikrat je bil zadnje mesce po svoji lastni želji spreviden s svetimi zakramenti, ker mu njegovo svetovno naziranje ni bila fraza in forma, temveč vsebina življenja. Iz njegovih ust nisi slišal nespodobne besede, pač pa je govoril v javnosti često rezko in ostro, kadar je bil prepričan, da se bori za resnico, poštenost in pravico.

Počivaj v Bogu!

I. Vesenjāk.

Sporazum?

Naša stranka je vedno branila načelo, da mora biti zbiranja ureditev države plod sporazuma med tremi deli jugoslovanskega naroda, med Srbi, Hrvati in Slovenci. Vsaka druga ureditev zanika in ruši glavni temelj, na katerem mora biti zgrajena vsaka država: pravičnost in enakopravnost.

Za to načelo je naša stranka vodila odločen boj v ustavotvorni skupščini in njeni naslednici, zakonodajni skupščini. V njenem imenu je poslanec dr. Hohnjec v ustavotvorni skupščini v svojem govoru 11. majnika 1921 opominjal in posvaril gospode ustavotvorce s temi besedami: «Gospodje, nastopite pot sporazuma. Le ta ustava, ki bo donešena potem sporazuma, bo dobra ustava. Ta ustava bo potem zadovoljila vse tri dele našega jugoslovanskega naroda, okreplila in ojačila bo našo državo.»

Ko je srbsko-muslimanski blok, kateremu se je pridružilo le majhno število hrvatskih in slovenskih poslancev, sprejel centralistično ustavo, je naša stranka po svojih poslancih nadaljevala svoj trdni in neizprojni boj zoper centralizem in z njim združeni absolutizem. Isti poslanec dr. Hohnjec je v svojem govoru v zakonodavni skupščini 29. decembra 1921 med drugim dejal in poudaril sledeče: «Ustava, ki smo jo dobili na Vidov dan, je ovira za vzpostavljeno enakopravnost, ker ustanavlja hegemonijo (nadvlado) enega plemena (srbskega) nad dvema drugima. To ni prav! Gospodje, ki imajo sedaj oblast v rokah, naj ne igrajo vloge ptiča noja in naj ne zapirajo svojih ušes in oči. Poznavajo naj, da so s centralizmom zaprli pot do srca hrvatskega in slovenskega naroda. S centralizmom zaprta pot bo ostala zaprta tako dolgo, dokler se bo izvajal centralizem. Gospodje, pomislite dobro: čim več hegemonije in čim manj enakopravnosti, tem več neenakosti in poglobitve razlike med plemeni. Čim manj hegemonije in čim več enakopravnosti, tem več edinstva, vzajemnosti in tem več približevanja med deli jugoslovanskega naroda. Nujni predpogoj za to pa je revizija ustave in sporazum s Hrvati in Slovenci.»

Volitve meseca marca so dokazale istinitost teh besed. Te volitve so v ogromnih številkah glasov, ki jih je med Slovenci dobila Ljudska stranka, med Hrvati pa Radič, izražen dokaz, kako so Hrvati in Slovenci nezadovoljni s centralizmom, ki je ovira za vzpostavljeno enakopravnost ter zajamčuje Srbom nadoblast nad hrvatskim in slovenskim narodom. Za to pa so te volitve za vse centralizatorje na srbski, pa tudi na hrvatski strani resen opomin, naj iščejo sporazum s Hrvati in Slovenci, da tako odprejo s centralizmom zaprto pot do srca slovenskega in hrvatskega naroda. Prvi in največji uspeh dovršenih volitev pa je ta, da so ideji sporazuma priborile zmago.

Ni jih veliko politikov v naši državi, vsaj vodilnih, ki bi tudi po volitvah odklanjali to idejo. Med vodilnimi državniki je samo politični zliduh naše države, Svetozar Pribičević, ki zanika potrebo sporazuma s Korošcem in Radičem, to je s Slovenci in Hrvati. Svetozar Pribičević neče spoznati in priznati, da so marčne volitve ostra ljudska obsodba njegove politike, ki je s Pašičem vred dajala pravec vladnemu režimu zadnjih dve leti. Častihlepen in vlastiljubljen, kakor je ta mož, gleda samo na razmeroma majhen broj demokratskih poslancev in še na manjše število njegovih ožjih pristaev v demokratski stranki. To število se mora povišati. Zato se ne sme paktirati ne z Radičem, ne s Slovensko ljudsko stranko, marveč na jesen tega leta morajo biti nove volitve. In če bo pri tem še bolj trpela državna ideja, četudi bodo bodoče volitve prinesle še radikalnejši rezultat na hrvatski in slovenski strani, kaj to Pribičeviću mar! Država sem jaz, je svojčas rekel francoski kralj Ludvik XV., in megalomanski Pribičević, čeprav proti imenovanemu francoskemu kralju pravcati prilikavec, se ziblje v istih blodnih sanjah.

Čuditi se moramo, da tudi starikavi «Slovenski Narod» v Ljubljani svira na fagot nepomirljivosti in nepopustljivosti. Ni še preteklo leto, kar je pel slavospeve zagrebškemu kongresu intelektualcev, na katerem je bilo izdano geslo: Sporazum za vsako ceno! Bruhal je žveplo zoper centralizem in celo že tudi udarjal na avtonomistične strune. Pa kakor je že povsod na svetu, da imajo stari ljudje slab spomin, tako se je zgodilo tudi s starikavim «Slovenskim Narodom». Pozabil je na to, da je še nedavno vneto zagovarjal idejo sporazuma in sporazumne ureditve države. Zdaj se pa na vsjo moč trudi, da bi to idejo diskreditiral z napadi na Radiča, ki ga predstavlja kot nasprotnika Slovencev.

Mi dobro vemo, kako moramo taksirati ob raznih prilikah izgovorjene Radičeve besede in pa pisavo nekaterih hrvatskih listov. Vpričo takih besed se mi držimo gesla vseh pametnih ljudi: Beseda ni konj. Če pa se je naša stranka pustila v razgovore z Radičem, kateri je pretekli teden poslal svoje odposlance k nam v Ljubljano, se je to zgodilo radi tega, ker predstavlja sedaj Radičeva stranka, politično organizacijo hrvatskega naroda. Mimo Radiča ne more iti pot sporazuma med Hrvati, Slovenci in Srbi, temveč se mora ustaviti pri njem. Ako se «Slovenski Narod» v broju od 25. marca roga tem razgovorom, češ, da so slovenski klerikali in Radičevci drug drugega vredna bratovščina, naj zna, da so to bratovščino povzročili pristaši centralizma in nadvlade srbskega plemena.

Sporazum je na pohodu, če tudi bi ga zlohoteči elementi radi preprečili. Tudi med srbskimi poslanci si ta ideja pridobiva vedno več pristaev in braniteljev. Vsak iskren rodoljub mora stremeti za tem, da se odpravijo vse ovire, ki se sporazumu stavijo na pot. — Vsem, ki hočejo dobro državi, vsem, ki hočejo, da bo ta

država urejena tako, da jo bodo kot svojo domačijo smatrali ne samo Srbi, marveč tudi Hrvati in Slovenci, kličemo: Pripravite pot sporazumu!

ZBOROVANJE RADIČEVCEV V ZAGREBU.

V Zagrebu je preteklo nedeljo bila plenarna seja Hrvatske republikanske seljačke stranke v prostorih Prpičeve palače. Seja je bila strogo tajna; udeležilo se je 68 novoizvoljenih poslancev. Povsod so z velikim zanimanjem in napetostjo pričakovali, kaj sklenejo ti poslanci, ki dejansko zastopajo sedaj hrvatski bratski narod. Radič je časnikiarjem sporočil le, kar je smatral za primerno in potrebno, da se objavi pred definitivnim razgovorom z voditeljem Slovencev, dr. Korošcem in voditeljem bosanskih muzelmanov dr. Spahom.

Najvažnejša med objavljenimi točkami je četrta, ki jasno pove, da Radič neče rušiti države in ne računa na dejansko pomoč od zunaj, temveč je pripravljen na sporazum. Ta točka se glasi:

«Hrvatsko narodno zastopstvo smatra današnje mednarodne meje Srbov, Hrvatov in Slovencev v današnjih prilikah za najprimernejši okvir z gledišča hrvatskega in stališča evropskega ter svetovnega. S hrvatskega stališča za to, ker je hrvatski narod tu tako zedinjen, kakor ni bil nikdar v svoji zgodovini. Ker se nadalje v tem okviru nahaja zlasti ves nesporni teritorij države hrvatske (Hrvatska, Slavonija in Dalmacija), kakor je ona nepretrgoma pravno obstojala čez tisoč in več let z manjšo in večjo državno samostalnostjo od leta 852 pa do 29. oktobra 1918.

ko je hrvatski državni sabor v Zagrebu proglasil Hrvatsko

(Hrvatsko, Slavonijo, Dalmacijo z Medjimurjem in Reko) za popolnoma neodvisno državo, in ko je Hrvatska začela popolno državno suvereniteto takoj in dejansko izvrševati, in to s priznanjem kraljevine Srbije, ter je Hrvatska pod imenom «Država narodnega viječa Slovencev, Hrvatov in Srbov» s središčem v Zagrebu takoj zbrala okoli sebe v obliki federativne republike še Bosno in Hercegovino, Slovenijo, Banat, Bačko in Baranjo ob izrecnem slovesnem priznanju kraljevine Srbije s posebnim dogovorom sklenjenim in podpisanim v Ženevi dne 9. novembra 1918 po srbski vladi (Nikola Pašič) in po predstavnikih vseh srbskih parlamentarnih strank od srbske strani, a po dr. Korošču in dr. Trumbiču od strani «Države narodnega viječa» v Zagrebu. S stališča evropskega in svetovnega je ta naš mednarodni okvir (posebna opomba gospoda Radiča: «kateri se nikdar ne bo pretrgal; mi se bomo s Srbi pričkali, ali se ne bomo oddelili») potreben, ker bi vsaka, posebno pa nasilna izprememba današnjih mednarodnih meja Srbov, Hrvatov in Slovencev, izzvala take spopade in aspiracije pri nekaj naših sosedih, da bi takoj ogrozilo evropski, pa tudi svetovni mir, ta največji blagor vsakega poedinega naroda in celega človeštva.»

Druge točke in zaključki se objavijo, ko se izvršijo dogovori med Radičem, dr. Korošcem in dr. Spahom, odnosno med delegacijami strank, ki jih ti voditelji predstavljajo.

Po zborovanju je bil javen komerz, na katerem so bili tudi vodilni politiki «Hrvatske zajednice» dr. Lorković, dr. Polić, dr. Bazala in zastopnik Zagreba dr. Srkulj, pa tudi zastopniki srbskih beograjskih listov.

Radič je imel tudi tukaj političen govor, očitno namenjen vsej javnosti in je po poročilih zagrebških listov naglašal sledeče:

Hrvatska je vedno imela svojo narodno individualnost, da je karakteristika hrvatskega naroda pravična in da je ta narod vedno pripravljen, da stopi v bratske pregovore s srbskim narodom ter je svoj govor končal z vzklikom: «Živela Hrvatska, živela Srbija ob popolni enakopravnosti!» Po verziji v «Novostih» je dejal tudi, da smo Srbi, Hrvati in Slovenci na znotraj trije narodi, na zunaj pa ena država. Radikalna vlada, da ima namene, ako on ne pride v Beograd, da razpiše v jeseni nove volitve. Naj jih le! Seljačka stranka bo v tem slučaju postavila svojo listo tudi v Črni gori in Šumadiji. Mi ne rečemo, da v Beograd ne bomo šli, toda prej je treba doseči sporazum.

V imenu Hrvatske zajednice je dr. Lorković izjavil, da je uspeh HRSS uspeh celokupnega hrvatskega naroda. HZ bo i nadalje sodelovala s HRSS, dokler se ne dosežejo cilji hrvatskega naroda. Ako se ne ustvari vse, naj se ustvari vsaj ono, kar je predlagala Hrvatska zajednica. (Tako po verziji demokratskih «Novosti»). Prva faza, preporod hrvatskega naroda, je končana; nastopa druga faza, v kateri je treba uspehu dati zunanjo obliko. — V podobnem smislu je govoril dr. Srkulj.

Nato se je Radič obrnil k srbskim časnikiarjem, rekoč, da, kolikor se tiče Hrvatov, se lahko pride do sporazuma. Toda, naj Srbi zavzamejo proti Hrvatom kakršnokoli stališče, oni so vedno naši bratje. Sporazum bo prišel; ne tak, kakršnega si misli Pribičević, ampak svobodna organična zajednica, katere ne bosta stvorila ne Radič ne Pašič, temveč srbska Šumadija in hrvatska Zagorje. Zaključil je: «Živela Srbija, živeli srbski časnikiarji!» Po «Jutranjih Novostih» je govor na srbske časnikiarje napravil jako ugoden vtis, kakor tudi v Beogradu, kamor se je potek konference in komersa sproti brzojavljaj. Občinstvo se je naravnost trlo okoli poročil «Beogradskega Dnevnika», razobešenih v kavarni «Moskva». Vsi so Radičeve izjave simpatično komentirali ter se obračali proti radikalni vladi, ako bi le-ta odbila roko, ponujeno za sporazum.

Poročilo posnemamo po «Jutranjih Novostih» in po «Slovincu».

Kakor videti, bi po volitvah bistveno srečno bili zopet tam, kjer je celo razmerje med Srbi, Hrvati in

Slovenci pokvaril zli duh Pribičević ter napravil toliko nepotrebne in državni škodljivega sovraštva in gospodarske škode. Za to proč z njim in njegovimi pomočniki za vedno.

MANIFESTAČNO ZBOROVANJE

Slovenske ljudske stranke in njenih organizacij se vrši v Mariboru na belo nedeljo, 8. aprila predpoldne na velikem vrtu gostilne pri Gambrinu. Začetek ob pol 11. uri predpoldne.

Kot govorniki nastopijo novoizvoljeni poslanci Slovenske ljudske stranke iz mariborsko-celjskega volilnega okrožja. Pred shodom je za udeležence sv. maša ob 10. uri v cerkvi sv. Alojzija (Glavni trg).

Na shod povabljeni so vsi naši somišljeniki in organizacije iz Slov. Štajerske, posebno iz mariborskega okrožja. Vodstvo SLS.

Opomba: Zborovanje na Glavnem trgu se je moralo opustiti, ker ima ta dan mariborsko gasilno društvo v Mariboru velike vaje z novo brizgalno. Götzovo dvorano pa ima tudi najeto gasilno društvo. Vrt pri Gambrinu je zelo prostoren.

Politični položaj.

Značilno pismo Davidoviča Pašiču. Po končani volilni kampanji, kjer očitno radikali niso prijemali demokratov z rokavicami, zbirajo demokratje gradivo, da se pritožijo v parlamentu in obtožijo radikale v javnosti nasilja. Bivši večkratni minister in ministrski predsednik Davidovič je pisal tudi te dni Pašiču pismo, katero je objavil v časopisju. Pismo se glasi: «G. Pašič! Ob volitvah se je izvrševal brezobziren pritisk na naše pristaše, kar se ne more opravičiti, ali je vsaj razumljivo: hoteli ste dobiti večino za vsako ceno. Toda kar se vrši po volitvah, je nerazumljivo in neopravičljivo. Policijski organi v čačanskem in krajišnem okraju se maščujejo na nezaslišan način nad našimi prijatelji, ker po svojih občinah za vašo stranko niso dali toliko glasov, kakor je bilo določeno. Oni zapirajo in v zaporu mučijo. Oni napadajo po noči hiše naših pristašev. Kaj hočete s tem doseči, g. Pašič? Tudi potrpljenje ima svoje meje. Zakaj se preliva kri? Na krvi se prav težko plava in v njej utone najboljši plavač! Dovolj, g. Pašič, ako hočete mir v tej zemlji! — Pač hudo je moralo biti, ako zmerni Davidovič piše takšno pismo. Toda mi pravimo: še hujše v vsej zemlji bi bilo, ako bi odločal Pribičević in njegove bande! Naj pomnijo državniki: kar pravi Davidovič o krvi in plavačih, velja za vse!»

Novo posojilo za vojsko. «Slovenec» poroča: Povodom vesti, da je francoski zbornici stavljen predlog za posojilo naši državi v znesku 300 milijonov frankov, se govori, da je naš pariški poslanik Radosavljevič predložil kot jamstvo za posojilo dohodke iz drž. monopolov. Ker so pa ti dohodki že založeni za ameriško dolarsko posojilo, se govori, da je francoska vlada zahtevala kot jamstvo dohodke iz carine. O namenu tega posojila ni nič znanega, trdi se pa, da je namenjeno za vojsko. Finančni minister neče o tem dati nobene izjave. Kakor slutimo, gre za nove ogromne izdatke za «nauzuranje» naše vojske. Tako naši državniki-centralisti urejujejo naše gospodarstvo in skrbijo za predpogoj za dviganje naše valute, za občno blaginjo in napredek državljanov! Temu ne bo prej konec, dokler se ne zruši beograjski centralizem.

Zastoj v pogajanjih med Italijo in našo državo. — Ker jugoslovanske delegacija pod vodstvom Rybara ni sprejela zahtev italijanske delegacije v zadevi luke pri Reki, posebej še Delte in Baroša, so pogajanja prišla na mrtvo točko. V Sušak je prišel naš zunanji minister dr. Ninčić, ogledal si situacijo osebno in odobril odločno in jasno izjavo stališča naše jugoslovanske delegacije. Italijanska delegacija je 26. t. m. predložila nekoliko izpremenjen načrt, kjer Italijani nekoliko odnehavajo, a Rybar je po kratki razpravi izjavil, da ga predloži svoji vladi. Delegati so si medsebojno želeli vesele velikonočne praznike in se razšli. V Opatiji sta le tajnika obeh delegacij. Pogajanja torej med delegacijami dovedla do uspeha v sled nepopustljivosti Italijanov, ki bi radi sedaj vzeli še to, kar so priznali v prejšnjih mirovnihih pogodbah. Odločitev je sedaj na obeh vladah v Rimu in v Beogradu.

Tudi Orjuna proti Kukovecu! «Slovenski Narod» poroča, da so na ljubljanskem zborovanju Orjuna razni govorniki naglašali, da je v narodnem oziru delitev Slovencev in njihovega ozemlja z ozirom na sosedo na severu in zapadu škodljiva. No, mi trdimo to že ves čas, a zato smo seveda «brezdomovinci», «protidržavni in protinarodni elementi.» Naj le mladi gospodje pridno in pazljivo študirajo razmere od Prekmurja pa do Adrije ob naši državni meji, pa bodo tudi čisto našega mišljenja! Dr. Kukovec vidi samo svoj liberalizem in «farsko gonjo» ter svojo ljubo osebo, pa nič več in nič manj. Zavija pa vse z gloriozolo narcidnih rečenic.

Bojkotno gibanje v Celju. V sled agitacije in v sled pisave «Cillier Zeitung» pred volitvami in ob volitvah so začeli celjski Slovenci organizirati bojkotno gibanje proti nemškemu trgovcem in obrtnikom po starem československem geslu «Svoji k svojim!» Kakor poročajo, je klubu, katerega člani so se zavezali, da ne prestopijo več praga nemških trgovcev in obrtnikov, pristopilo do sedaj v par dneh že 300 članov. Zanimiv, a gospodarsko ne posebno prijeten «uspeh» bode imel nemškonacionalni poslanec Schauer, če bo s svojim pisanjem in s svojimi agitatorji prisilil Slovence na to polje.

Nemški fašisti so pripravljali prevrat in so hoteli s silo vreči sedanjo vlado. Prišli so jim na sled in uvedli

obširne aretacije in preiskave. Preizkava dokazuje, da sta bili pri tem udeleženi takozvana nemškonaacionalna «Freiheitspartei» in bavarski narodni socialisti pod vodstvom Hitlerja. Bile so organizirane stotnije z orožjem in municijo; vojaško vodstvo je bilo bržčas namenjeno generalu Ludendorffu. Nemška državna vlada naj pridno pometa in je razpustila celo imenovano nemškonaacionalno stranko na podlagi zakona o zaščiti države. Poslanec te stranke von Graefe je v državni zboru stavil predlog, da se ta naredba, ki krši ustavo, razveljavi, je pa doživel poraz. Na Bavarskem so nacionalistične stotnije napovedale mravnost vojaške vaje. Dosedaj še fašisti izven Italije niso imeli nikjer kroge. Posebej pa se je znala te kričaške zalege obraniti Nemčija. Tudi Čehoslovaška je zavrnila podobne organizacije v meje dostojnosti, reda in miru.

Sporazum med Bolgarijo in Jugoslavijo. Konferenca v Nišu med našimi in bolgarskimi zastopniki so se uspešno končale. Dne 26. t. m. je bil podpisan v Beogradu sporazum, ki urejuje medsebojne odnose, pravic, dajatve in drug. Bolgarska delegacija je odpotovala v Sofijo. Sporazum se predloži obema vladama v odobritev. Ker so se delegati ravnali le po navodilih svojih vlad, bosta obe vladi sporazumno gotovo tudi odobrili.

Volitve na Bolgarskem. Vlada Stambulinskega je razpustila dosedanji državni zbor in razpisala nove volitve. Kot darilo pa prinaša svojim volilcem Stambulinski velike uspehe. Posrečilo se mu je doseči znižanje svote za vojno odškodnino na eno četrtino, torej so Angleži, Francozi in njihovi zavezniki popustili od prvotne svote tri četrtine, kar znaša nad 1.600.000.000 zlatih frankov. Dalje je Stambulinski sklenil ravnanje z našo vlado sporazum, doma pa je napravil red v svoji stranki ter vrgel iz nje nekaj mož, ki so zlorabljali svoja mesta, se obogatili in tako škodovali ugledu njegove stranke. Stambulinski se opira na organizirano kmetstvo ljudstvo in sicer v prvi vrsti na male posestnike in na kmetске delavce. Proti njemu so stvojele blok meščanske stranke, toda vsa znamenja kažejo, da bo zopet zmagal.

Položaj ob Bosporu in Dardanelah je bistveno nezupremenjen. Angorska turška narodna skupščina je sicer zavrnila osnutek mirovne pogodbe v Lausanne, toda v Londonu so se kmalu pričela nova pogajanja in obetajo pozitiven rezultat. Očividno Angleži in Turki hladno presojajo svoj položaj in se izogibajo novim krvavim konfliktom. Tako počasi tudi tukaj zmaguje pamet nad vročekrvnostjo in brzdati se mora pohlep.

Iz Poruhrja. Francozi in Belgijci so v peljali v zasedenem ozemlju svojo režijo na železnicah. V odgovor na to je nemški državni prometni minister izdal naredbo, da nobeden nemški uslužbenec v zasedenem ozemlju ne sme pri tej režiji sodelovati. Nemški državni kancelar je bil te dni tudi v Monakovem na Bavarskem in je izjavil, da Nemčija ne bo storila ničesar za sporazum, kar bi kršilo nedotakljivost in suvereniteto nemške države. Vsekakor pa pri Nemcih in Francozih počasi prodira volja za sporazum v zadevi nemških odplačil ali reparacij.

Ameriški predlog za rešitev reparacijskega vprašanja, ki so ga bili stavili ameriški delegati na internacionalnem kongresu trgovskih zbornic v Rimu, je glasom «Matina» naletel na odločen odpor francoskih delegatov, ki so izjavili, da kongres zapuste, ako se to vprašanje postavi na dnevni red. Ameriški predlog so zlasti podpirali angleški delegati. Ameriški velefinančniki so pripravljali dati Nemčiji veliko posojilo za gospodarsko vzpostavitev in odplačevanje reparacij, zahtevajo pa mednarodne rešitve tega vprašanja v svrhu stabilizacije vsega svetovnega gospodarstva, čemur se pa Francija upira.

Grki morijo v Traciji. Iz Carigrada poročajo, da so zadnji teden Grki pomorili v zapadni Traciji nad 3000 Turkov in Bolgarov, med njimi tudi več žensk. Iz Sadrnija, Kaledjija in Erekonija so deportirali neznano kam mnogo oseb. Severno od Dedeagača so izvršili veliko požigov. — To pač ni najboljša priprava za sklenjanje definitivnega miru med Turki in Grki. Sicer pa bi velesile lahko že napravile red in mir v tem kotu Evrope. Toda več kot ta visok cilj jim je medsebojno intriganstvo in izigravanje ene države proti drugi, čemur je nemški narod proti drugemu. ●

Dnevne novice.

O. A. SPD. Dne 1. aprila izlet na Golte (Mozirska koča, Boskovec, 1590 m in Medvedjak, 1566 m) ob 5.20 do Celja, ob 8. do Paške vasi. Jestvine s seboj vzeti. — 8. aprila: Ribniško jezero. Jestvine. — 15. aprila: Lisca. Jestvine. — 22. aprila: Klopni vrh — Slapovi — Jelenška peč — Smolnik — Ruše. Jestvine. — 29. aprila: Mrzlica (Savinjski Triglav). Jestvine. — Odsek prireja sedaj redno izlete v svrhu spoznanja naše lepe širše in bližje okolice. Izleti so razglašeni pri sledečih gg. trgovcih za več tednov vnaprej: Ig. Baloh, Grajski trg, Armin Ellinger, Kralja Petra trg, Franjo Majer, Glavni trg in Pinter & Lenard, Aleksandrova cesta. Vabljeni so vsi, ki ljubijo naravo, da se izletom priključijo. — Odbor.

Podržavljenja južne železnice ne bo. Kakor poročajo, se južna železnica ne podrži. Italijanski ministri predsednik Mussolini je v imenu Italije za italijanski del podržavljenja odklonil, Ogrska iz gospodarskih razlogov ne more izvršiti podržavljenja in Jugoslavija tudi ni posebno zavzeta za podržavljenje. Enako je z avstrijsko republiko. Letno bi morale prizadete države lastnikom južne železnice plačevati okroglo 20 in pol milijonov zlatih frankov. Pred to veliko svoto se plašijo ob sedanjih razmerah vse države, posebno pa še Italija pod Mussolinijem nagiba k temu, da že obstoječa velika državna podjetja izroči v privatne roke. Tako se hoče Mussolini izogniti nujni potrebi, da bi moral pod svojo vlado odpustiti na tisoče uradnikov in delavcev, ki jih imajo ta podjetja preveč in vsled česar so tudi pasivna.

Kako je mogoče dobiti novo gostilniško koncesijo? Opetovano smo čitali v listih uradno ugotovitev, da mariborsko okrajno glavarstvo zadnja leta ni v svojem področju izdalo nobene nove gostilniške koncesije. Čudno je torej, kako je dobil kandidat Samostojne neki Retzer tako koncesijo v trgu St. Lenart, kjer je itak že preveč gostiln. Sezidal si je leta 1922 po vzorcu globoškega Ureka in znanega Mermolje novo palačo in naša politična oblast ni imela nujnejšega posla, kakor prinesiti Retzerju, ki je poleg svoje «samostojnosti» še debel prijatelj dr. Goriškega, na krožniku novo gostilniško koncesijo. Mi to pribijemo s konstatcijo, da bomo ta korak oblasti smatrali kot prejudic za enake prošnje v drugih občinah. Krajevne potrebe tu ni bilo, pač pa je bila menda potreba dr. Goriškega in samostojneza Retzerja.

Sorodstvo med sodnikom in advokatom. V St. Lenartu v Slov. gor. so tako srečni, da imajo za sodnika nekega dr. Čemerja, ki je zagrižen demokrat Zerjavove sorte. Pa to še ne bi bilo tako hudo. Druga zanimivost pa je ta, da je sodnik dr. Čemer ožji sorodnik advokata dr. Milana Goriškega. Že po zakonu samem je nedopustno, da zavzema ožji sorodnik advokatov v tamošnjem kraju tako važno službo, kakor je mesto okrajnega sodnika. Javna tajnost v okraju je, da tu nekaj ni v redu. Svetovali bi višji sodni inštanci, da pregleda akte okrajnega sodišča v St. Lenartu, posebno v onih zadevah, kadar sodi kot sodnik dr. Čemer, svak dr. Goriškega, kateri zastopa kako stranko. Zdi se nam, da diši marsikaj po balkanizmu. Dr. Čemer tudi ne prestopa uganja demokrasko politiko, posebno v novem hotelu Retzer in se s tem «priporoča» našim pristajem. Za danes naj zadostuje ta skromna konstatcija!

Iz Maribora.

Vse organizacije Slovenske ljudske stranke v Mariboru in okolici, kakor tudi vsa druga prosvetna in stanovska društva prosimo, da se na Veliki petek popoldne ob 2. uri udeležijo pogreba dr. Karla Verstovškega.

Žalna seja mariborskega Orla se vrši spričo smrti brata in častnega člana dr. K. Verstovškega danes (v sredo) ob 7. uri zvečer v društvenih prostorih. — Predsednik.

Pokojni dr. Verstovšek je bil vnet in navdušen soustanovitelj Dijaške večerje v Mariboru, ki oskrbuje zdaj 67 revnih dijakov s toplo večerjo. Njegovo blago srce ni moglo gledati stradajoče srednješolske mladine.

V smislu želje blagega pokojnika so darovali mesto venca na njegov grob za Dijaško večerjo v roke predsednika dr. Antona Jerovšek: Spodnještajerska ljudska posojilnica v Mariboru 500 din. in Tiskarna sv. Cirila v Mariboru 250 din, Zadrudna zveza v Ljubljani 500 din.

Demisijska mariborskega župana?

Poročilo «Straže» od 23. marca glede nameravane demisijske mariborskega župana g. Viktor Grčarja in celotnega kluba občinskih svetnikov socialdemokratske stranke je vendarle imelo istinito podlago. Naš informator, ki je dobil tozadevno poročilo naravnost iz prvega vira (od člana soc.-dem. obč. kluba), se ni zmotil niti za črkico. V tem nas potrjuje nedeljski oficijelni sklep izvrševalnega odbora SSJ za mariborsko oblast.

Po daljši in mestoma burni debati je namreč socialistični oblastni izvršilni odbor sklenil, da naj mariborski mestni župan g. Grčar poda ostavko in z ostalimi socialističnimi svetniki ter odborniškiimi namestniki vred odloži mandat.

O tej zadevi poroča «Slovenec» z dne 27. marca sledeče:

«Izza kulis socialno demokraskе stranke je znano, da je poštena večina štajerskega vodstva soc. demokraskе stranke za to, da mora župan Grčar demisionirati s celim klubom občinskih svetnikov v Mariboru. Tudi večina socialističnega kluba je za demisijsko. Le župan Grčar in Bahun se krčevito branita. Župan Grčar nima drugega kruha, kakor županskega. A Bahun, vodja soc. demokraskе stranke se boji še hujšega poloma kot je bil 18. marca. In zategadelj se oba branita občinskih volitev. Tudi demokrati se bojijo občinskih volitev, kakor vrag križa. Zategadelj so se pred nedeljsko sejo soc. demokratov oglasili pri županu Grčarju in nekaterih voditeljih soc. demokraskе stranke voditelji JDS (Kukovec, dr. Serbec, Voglar in dr.) ter so jih na vse pretege prosili, naj vendar ne demisionirajo, ker bi to pomenilo popolno zmago SLS v Mariboru. In te dni se vrši velika agitacija od ene do druge vodilne osebe soc. demokraskе stranke v Mariboru, da se prepreči demisijska. Zanimivo pa je, da je soc. demokrasko tajništvo v Mariboru že izdalo na vse soc. demokraskе župane in občinske odbornike mariborske okolice poziv da z ozirom na propad pri volitvah dne 18. marca odložijo mandate. SLS je danes vse eno, ali pride do občinskih volitev danes ali jutri. Gotovo je, da pojde pri volitvah v mestni občinski zastop ogromen del Maribora z nami, ker je SLS v občinskem zastopu štela v polni meri koristi vseh stanov našega občinstva. Če se socialisti in demokrati bojijo občinskih volitev v Mariboru, je to njihova slaba stran. Zategadelj je za SLS danes vse eno, ali so občinske volitve danes ali jutri. Preko nas ne bo več večine v Mariboru.»

To «Slovenčevco» poročilo se popolnoma krije z naziranjem kluba občinskih svetnikov SLS in njenim izvršilnim odborom.

Naša stranka se volitev ne boji. Naše trezno delo in solidna komunalna politika, naš boj proti korupciji na magistratu, ki so jo uvedli Grčar, Kohlbosen, Bahun in še mnogi drugi pripadniki socialistične in demokraskе stranke, nam je ojačilo naše stališče med mariborskimi volilstvom. Zadnji čas je že, da pade sedanjí nezdravi in koruptni sistem na mariborskem magistratu. To mišljenje delijo z našo stranko vsi poštenočeči Mariborčani. Tega ne more tajiti noben Grčar, Bahun, Serbec ali «Tabor».

Socialistični izvršilni odbor je sklenil, da prepusti določitev, kdaj naj se izvrši demisijska, klubu soc. dem. obč. svetnikov. «Jutro» pristavlja: «Verjetno je, da se bo to zgodilo v kratkem.»

Značilno vlogo igrajo tu JDSarji. Javna tajnost je, da išče dr. Serbec za JDS za bodoče občinske volitve zveze s socialisti, narodnimi in rdečimi. Njegova snubitev gre še dalje. Te dni je tipal že tudi pri nekaterih predstavnikih nemške stranke, ali ne bi kazalo ustvariti «napredni gospodarski blok» proti klerikalcem. Iz nervoznosti, ki se je pojavila na demokraski strani, bi se dalo sklepati, da pričakujejo nove občinske volitve v bližnjih mesecih.

Za sedaj pa bo na magistratu zasedel mesto župana vladni komisar.

Vsem članicam in zadrugarjem sporočamo žalostno vest, da se je član našega načelstva in predsednik našega pododbor, preblagorodni gospod

dr. Karl Verstovšek

gimnazijski profesor, bivši poverjenik itd. itd.

po dolgem trpljenju preselil v boljše življenje.

Pogreb dragega pokojnika bo dne 30. marca, ob 2. uri popoldne na pokopališču v Pobrezju.

Vnetega zadrugarja in neumornega organizatorja ohranimo v trajnem spominu.

ZADRUDNA ZVEZA V LJUBLJANI.

Vodstvo «Slovenske ljudske stranke» za štajersko naznanja žalostno vest, da je po težkem trpljenju preminul v torek zvečer predsednik strankinega izvršilnega odbora, gospod

dr. Karl Verstovšek

profesor, mestni svetovalec, bivši državni in deželni poslanec ter deželni odbornik, bivši poverjenik Narodne vlade, častni občan cele vrste občin itd.

V analah slovenske zgodovine mu je zajamčen časten spomin. Bog nau bodi za njegovo vztrajno in nesebično delo plačnik!

V Mariboru, dne 28. marca 1923.

VODSTVO «SLOVENSKE LJUDSKE STRANKE»
za Slovensko štajersko.

✠

Potrtilim srcem javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znan-
cem pretužno vest, da nas je zapustil dne 27. marca 1923 ob pol 9. uri
zvečer, po dolgotrajni mučni bolezni, previden s svetimi zakramenti v
starosti 52 let, naš preljubi in skrbni soprog in oče, gospod

dr. Karel Verstovšek

profesor, bivši državni in deželni poslanec, deželni odbornik, bivši
poverjenik Narodne vlade in Deželne vlade, član občinskega sveta
mariborskega, častni občan občin: Velenje, Pameče, Topolšica, Sv.
Križ nad Mariborom, Ruše, Smolnik, Lohница, Hotinja vas—Orehova
vas, častni predsednik mariborskega Orla, član načelstva Zadružne
zveze, član nadzorstva Zadružne gospodarske banke, predsed. izvršilne-
ga odbora SLS za Štajersko, član načelstva Spodnješt. ljud. posojilnice.

Pogreb nepozabnega rajkega se vrši v petek, dne 30. marca ob
2. uri popoldne iz hiše žalosti, Wildenrainerjeva ulica št. 6 na po-
kopališče v Pobrežju.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v frančiškanski in stolni cerkvi.
Prosimo tihega sožalja.

Maribor, dne 27. marca 1923.

Pavla Verstovšek, soproga, Zora, Zdenko, Boris, Božidar, Ciril, Metod,
otroci.

Naznanjamo žalostno vest, da je naš soustanovnik gospod

dr. Karel Verstovšek

član našega načelstva

po dolgotrajni, mučni bolezni, večkrat previden s sv. zakramenti,
dne 27. marca 1923, ob pol 9. uri zvečer mirno v Gospodu zaspal.

Slovesni pogreb se vrši v petek, dne 30. marca 1923 ob 2. uri
popoldne od hiše žalosti, Wildenrainerjeva ulica 6 na pokopališče
v Pobrežju.

V Mariboru, dne 27. marca 1923.

Spodnještajerska ljudska posojilnica.

Naznanjamo žalostno vest, da je

g. dr. Karel Verstovšek

član nadzornega sveta Zadružne gospodarske banke v Ljubljani
in censorskega odbora podružnice v Mariboru,

danes, dne 27. marca 1923, ob pol 9. uri zvečer mirno v Gospodu
zaspal.

Blag mu spomin!

Maribor, dne 27. marca 1923.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D.
Podružnica Maribor.

Javimo žalostno vest, da je gospod

g. dr. Karel Verstovšek

član nadzornega sveta naše družbe

dne 27. marca 1923, ob pol 9. uri zvečer mirno v Gospodu zaspal.

UPRAVNI SVET DRUŽBE
KRISTAL D. D.

Mestna občina mariborska javlja tužno vest, da je njen zaslužni občinski
svetnik, gospod

dr. Karel Verstovšek

profesor v Mariboru

dne 27. t. m. preminul.

Pogreb pokojnika se vrši v petek, dne 30. marca 1923, ob 14. uri iz hiše žalosti Wildenrainerjeva ul. 6,
na mestno pokopališče v Pobrežju.

Časten mu spomin!

MARIBOR, dne 28. marca 1923.